

Input EBZ t.b.v. de programmacommissie TK 2023

Geachte leden van de programmacommissie,

Nederland staat voor grote opgaven die grote sociaaleconomische uitdagingen met zich meebrengen. Deze opgaven zijn verbonden aan grote mondiale onzekerheden die te maken hebben met klimaat, energie, water, gezondheid, voedselvoorziening, economische – en geopolitieke ontwikkelingen en daarmee samenhangende migratiebewegingen.

Onzekerheden hebben ook op lokaal niveau hun weerslag, zoals naar voren komt in onderzoeken naar brede welvaart. Ook in Zuid-Holland zien we plekken waar het slecht gesteld staat met brede welvaart. Dit zien we niet alleen terug in landelijkere regio's, maar juist ook in de dichtbevolkte gebieden. Zuid-Holland roept alle politieke partijen op om slim gebruik te maken van de kracht van alle regio's en samen met medeoverheden en betrokken partijen, zoals bedrijven en kennisinstellingen, te willen werken aan duurzame versterking van regio's in Nederland.

De Economic Board Zuid-Holland, het regionaal samenwerkingsverband van kennisinstellingen, bedrijven en overheden in Zuid-Holland, geeft hieronder een aantal aanbevelingen voor uw verkiezingsprogramma, die zowel voor de provincie als voor Nederland relevant zijn. We lichten de voorstellen graag toe in een gesprek met een vertegenwoordiging van kennisinstellingen, bedrijven en decentrale overheden.

Aanbevelingen in het kort

1. Investeer daar waar de impact het grootst is
2. Investeer in samenwerking en het opleiden van (technisch) talent van de toekomst
3. Zorg voor structurele mobiliteitsinvesteringen voor sociaal-economische ontwikkelingen en klimaat
4. Durf industriepolitiek te voeren
5. Zorg voor een toekomstbestendig vestigings- en investeringsklimaat met slimme wet- en regelgeving

➤ Investeer daar waar de impact het grootst is

Zuid-Holland heeft alles in huis om in Nederland een grote rol te spelen bij transitie van deze tijd: energietransitie, transitie naar een fossielvrije industrie, e-wittransitie, circulaire transitie, transitie van de gezondheidszorg en digitale transformatie. De unieke publiek-private samenwerkingsvormen tussen bedrijven en kennisinstellingen in Zuid-Holland zijn cruciaal voor de vernieuwing in heel Nederland. Vind als landelijke politiek niet opnieuw het wiel uit, maar stimuleer daar waar de oplossing voor handen ligt:

- > 40% landelijke CO₂-uitstootvermindering
 - Ruim 10 Mton CO₂-reductie in industrie tot 2030
 - Grootste duurzame waterstofhub van Europa in de grootste en meest duurzame haven van de wereld
 - Energiebesparing van gebouwen én industrie
 - Benutten van de warmtepotentie (restwarmte en geothermie)
- > 25% landelijke bouwopgave
 - > 200.000 betaalbare woningen
 - Oplossen grootste mobiliteitsknelpunten om bouw- en bedrijvenlocatie te ontsluiten en sociale mobiliteit te bevorderen

Economic Board Zuid-Holland

- Klimaatadaptatie – Resilient Delta
- 15% productievere beroepsbevolking mogelijk door om- en bijscholing
 - Bijscholing 55.000 werknemers en flexwerkers
 - 10.000 mensen begeleiden naar toekomstbestendig werk
 - Scholing aansluitend bij de maatschappelijke uitdagingen en transities
 - Meer aandacht voor techniek en IT. Opleidingen voor deze sectoren aantrekkelijker (goedkoper) maken en meer sturend worden op de bepalende momenten
 - Talentbenutting door matching op skills en open, inclusief kijken en organiseren
 - Verbetering werking arbeidsmarkt door integrale uitvoering advies Commissie Borstlap. Meer werken moet meer lonend worden
- 12% meer duurzame economische groei voor Nederland mogelijk
 - Unieke kennispositie omzetten in bedrijvigheid (kraamkamer van innovaties)
 - Verder ontwikkelen van innovatieve campussen voor toecosystemen
 - Ondernemers (zowel bestaande MKB+-bedrijven als scale-ups en startups) maken de hier bedachte innovaties.

We streven naar een 100% circulaire economie waarin grondstoffen en energie niet meer uit de aarde worden gewonnen, er voldoende hernieuwbare grondstoffen zijn voor de economie en samenleving en Zuid-Holland haar industriële spilfunctie behoudt.

Om recycling te stimuleren zijn de volgende punten belangrijk:

- Beleidsmaatregelen die het bron- en nasorteren van recyclebare stromen stimuleren om te voorkomen dat ze in de verbrandingsovens terecht komen
- Voldoende ruimte, zowel fysieke ruimte als milieuruimte, niet alleen voor (chemische) recyclefabrieken, maar ook voor sorteren en voorbereiden van afval
- Stimuleer vrije handel voor eenvoudige inname van pyrolyse olie (binnen de EU) door middel van einde afvalstatus op de pyrolyse olie
- Duidelijkheid omtrent de einde-afval-status en het verplichte aandeel gerecyclede en/of biobased content in plastics vanaf 2027.

In Zuid-Holland wordt veel geïnvesteerd door de private sector, kennisinstellingen en ook met incidentele overheids gelden. Om de boot (op internationaal niveau) niet te missen, is het voor Nederland van belang dat de rijksoverheid werkt aan structurele verbetering van randvoorwaarden, zoals infrastructuur (mobiliteit), opleiden van (technische) talenten, bedrijventerreinen (ruimtelijke ordening) en een gunstig vestigingsklimaat (waaronder voldoende en geschikt *human capital*).

De Provincie Zuid-Holland kent zowel de rijkste als armste regio's van Nederland. Het is een succesvolle innovatieve regio, terwijl er tegelijkertijd grote uitdagingen zijn op het gebied van brede welvaart. We zien het als onze verantwoordelijkheid om iedereen kansen te bieden. Het is daarbij van belang om naar de opgaven te kijken en niet naar bestuurlijke scheidslijnen. Op basis van de opgaven kan er gekeken worden waar de impact van investeringen het grootste is.

Nederland is bezig met de transitie naar een gezonde, duurzame, veilige, circulaire economie, waarin er voldoende voedsel, grondstoffen en banen voor iedereen zijn. Dit betekent dat er zowel geïnvesteerd moet worden in de gebieden waar de transitieopgaven het grootst zijn, als waar

Economic Board Zuid-Holland

koplopers de transitie kunnen realiseren. Investeer als rijksoverheid in sectoren die het de meeste impact maken. (Onder)steun de sectoren die nu al een leidende positie hebben in de nieuwe en toekomstbestendige economie. Zoals het Innovatie District Delft, (cyber)veiligheid en recht in Den Haag, Bioscience innovatie in Leiden, (aero)space innovatie in Delft & Noordwijk, maritieme-innovatie en energie-innovatie in de regio Rotterdam, het tuinbouwinnovatiecluster in Westland, *Resilient Delta* en de innovatieve gezondheidszorg in Rotterdam en (publiek geheim) het grootste cluster van hightech maakbedrijven van Nederland, goed voor ruim 110.000 banen.

Het is van belang de succesvolle fondsen als 'Het Nationaal Groeifonds' en het 'Klimaat- en transitie fonds' voort te zetten.

➤ **Investeer in samenwerking en het opleiden van (technisch) talent van de toekomst**

De aanwezigheid van en toegang tot voldoende relevant talent staat in de top 3 prioriteiten van bedrijven die overwegen om zich in een bepaalde regio te vestigen.

Aan de basis van de transitie staan technologische oplossingen en publiek/private samenwerkingsverbanden. Er is een groot tekort aan technische talenten op alle niveaus 's (van mbo tot ingenieurs), dit zal de Nederlandse economische groei en brede welvaart significant remmen. Investeer daarom in de groei/multicampus strategie van de TU Delft, die zijn verantwoordelijkheid wil nemen om in de regio significant meer ingenieurs op te leiden. Nieuwe opleidingen en onderzoek gericht op de grote transitie opgaven, aantrekkelijk voor een nieuwe groep studenten en in samenwerking met LDE (Universiteiten Leiden, Delft en Erasmus), hbo & mbo en het bedrijfsleven.

Maatschappelijke problemen zijn nooit in monodisciplines te vangen, nooit óf technologisch óf sociaal van aard. Ze zijn altijd beiden. Ze vragen om een integrale aanpak. Ze vragen om nieuwe vormen van kennis en kennisontwikkeling die alleen mogelijk is als wetenschapsgebieden naar elkaar toegroeien, convergeren. Samenwerking tussen de TU Delft, Erasmus MC en Erasmus Universiteit Rotterdam ligt daarom voor de hand. De afgelopen jaren wisten onderzoekers en docenten elkaar al goed te vinden in de Alliantie Leiden-Delft-Erasmus (LDE) en het samenwerkingsverband Medical Delta. Die samenwerking wordt nu geïntensiveerd onder de noemer van *convergence* en opgeschaald in een gezamenlijke onderzoeks- en onderwijsstrategie, onderverdeeld in drie thema's:

- Resilient Delta Initiative
- Health & Technology
- AI, Data & Digitalisation

Ook wordt samengewerkt in deze twee programma's:

- Pandemic & Disaster Preparedness
- Healthy Start

➤ **Zorg voor structurele mobiliteitsinvesteringen voor sociaal-economische ontwikkelingen en klimaat**

Mobiliteit en het OV verbindt de regio en de regio's onderling. Geef de slagkracht weer terug aan gemeenten, provincies en vervoerregio's. Onze vervoerregio (MRDH) kan met een minimale structurele bijdrage van €200 mln. per jaar de regionale mobiliteit en dus ook het OV goed organiseren. Uiteindelijk draagt goede mobiliteit bij aan welvaart, welzijn en milieu. De bereikbaarheid van bedrijven, woningen, kennisinstellingen en voorzieningen is essentieel voor de brede welvaart van onze inwoners en geeft kansen aan iedereen.

**Economic
Board
Zuid-Holland**

➤ **Durf industriepolitiek te voeren**

Nederlandse bedrijven concurreren soms met andere Europese staatsbedrijven. Dit brengt het risico met zich mee dat cruciale kennis verdwijnt en dat economische ecosystemen schade ondervinden als Nederland bijvoorbeeld doorgaat op de wijze van aanbesteden waarop er afgelopen decennium is aanbesteed.

Daarom is het van belang dat er bij aankopen vanuit de rijksoverheid ook strategisch gekeken wordt wat de grootste (hoogwaardige) spin-off heeft voor Nederlandse bedrijven, wat innovatie in Nederland versterkt en wat strategische kennis in Nederland behoudt. In andere EU-landen is het volkomen normaal om industriepolitiek te bedrijven. Durf dat ook. Doe dat ook! Huidige Europese regels bieden hier al ruimte toe.

➤ **Zorg voor een toekomstbestendig vestigings- en investeringsklimaat met slimme wet- en regelgeving**

Voorkom stapeling van wet- en regelgeving en zet regelgeving slim in om transitie te stimuleren. Kijk ook goed naar provinciale en lokale regels en durf deze te stroomlijnen en af te stemmen. Overheden moeten elkaar niet overbieden met regels en extra voorschriften voor bedrijven.

Het probleem is niet alleen een stapeling van wet- en regelgeving, maar de huidige wet- en regelgeving is niet ingericht op de transitie die we nu doormaken. Wet- en regelgeving zou de grote transitie moeten faciliteren en niet hinderen.

Ondernemers hebben om met een gerust hart te kunnen investeren een consistente overheid nodig met een lange termijn horizon.

Kijk daarnaast naar mogelijkheden voor een gunstig investeringsklimaat door bijvoorbeeld participatie in startups en scale-ups aantrekkelijk te maken. Investeer in de triple helix om bedrijfsleven, onderwijs- & kennisinstellingen en overheden samen te laten nadenken over de oplossingen van morgen.

Met vriendelijke groet,

Jaap Smit
Voorzitter Economic Board Zuid-Holland